

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Veronika Haumerová
432979, Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, PhD.

Datum odevzdání: 1.5.2016

Fakulta sociálních studií MU, 2015/16

Pro svou seminární práci jsem k rozboru zvolila článek s názvem „Studie: Facebook způsobuje depresi a izolaci“ uveřejněný na webových stránkách České televize.

Výzkum (Krasnova, Wenninger, Widjaja, & Bruxmann, 2013), z něž má článek patrně čerpat (neposkytuje ale čtenáři mnoho vodítek k jeho dohledání), se zabývá problematikou závisti v prostředí Facebooku a zvažuje ji v souvislosti s životní spokojeností uživatelů. Je tvořen dvěma dílčími studiemi. První z nich zkoumá míru, rozsah a povahu závistí vyvolávajících událostí v rámci Facebooku, druhá se věnuje roli závisti ve vztahu tzv. pasivního sledování (sledování sdílených informací či fotografií) a životní spokojenosti sledujících uživatelů.

Autor článku se zřejmě věnoval studii první. V ní byla použita metoda dotazníku, který byl administrován online a soustředil se na tři otázky: 1. emoční „výstupy“ související s používáním Facebooku, 2. příčiny frustrace vyvolané používáním Facebooku, 3. spouštěče závisti a role Facebooku. Dotazník sestával z uzavřených i otevřených otázek, na základě odpovědí na otevřené otázky byly pak vymezeny jednotlivé kategorie, které byly společně s výsledky (jejichž hlavním ukazatelem je zde relativní četnost) přehledně zaneseny do tří tabulek.

Velikost vzorku první studie byla 357 respondentů, druhé studie potom 227 respondentů. Autor článku zde silně pochybil, neboť zmínil vzorek zahrnující 600 uživatelů. Zaprvé si dovolil zaokrouhlit hodnotu 584, kterou lze dohledat v abstraktu studie – takovéto zaokrouhlení nejspíše činí článek čtenářsky „stravitelnějším“, nicméně je zneprěsňující. Zadruhé použil hodnotu, jež je součtem vzorků dvou různých studií, dále v článku pak ale používal výsledky, kterých se lze dobrat jen v rámci první studie. Čtenář tak získá mylnou představu o skutečné velikosti vzorku a nemá, k čemu by výsledky správně vztáhl.

K dalšímu problému dochází při manipulaci s výsledky. V rámci výzkumné otázky č.2 autor článku vybral dvě nejvíce zastoupené kategorie, za nimiž stojí analýza získaných odpovědí. Výsledné hodnoty zaokrouhlil (tentokrát jemněji a v jednom případě s užitím slova „téměř“) a prezentoval je jako odpovědi na dotaz „na možné příčiny – proč v nich používání Facebooku může probouzet pocity frustrace.“. Zde lze pozorovat drobný nesoulad s metodou: uživatelé Facebooku byli dotazováni projektivní otázkou „Mnozí respondenti se cítí po používání Facebooku frustrovaně a vyčerpaně. Co myslíš, že způsobuje tyto pocity?“. 19,5% odpovědí spadajících pod nedostatek pozornosti u vlastních příspěvků tedy nutně neznamená „20 procent těch, které mrzel ,nedostatek ohlasů‘ na jejich vlastní příspěvky ze strany ostatních uživatelů“.

Následuje prohlášení, že „Ve 36 procentech případů dotazovaní uvedli, že „někdy až velmi často“ cítí z Facebooku frustraci.“. Tato skutečnost sice přibližně zjištěna byla, autor s ní ale nakládá velmi neobratně: jednak z jeho prohlášení naprosto nemusí být poznat, že se jedná o odpověď na škálovou otázku (což je pro správnou interpretaci nezanedbatelné), a jednak prohlášení působí jako další z výčtu odpovědí na otázku „na možné příčiny – proč v nich používání Facebooku může probouzet pocity frustrace“, což samo o sobě nedává smysl, a zdá se, jako by pisatel slučoval neslučitelné.

V případě prezentace číselných výsledků může navíc dojít k misinterpretaci způsobené nedostatkem informací o způsobu, jakým byly ve studii výsledky získány. Jak již bylo zmíněno, v otázce č. 2 respondenti odpovídali na otevřenou otázku, a na základě analýzy odpovědí byly stanoveny jednotlivé kategorie, z nichž každé odpovídá určitý procentuální podíl respondentů. Vzhledem k povaze otázky se kategorie mohou překrývat – prvoplánově tedy neplatí, že je součet relativních četností roven 100. Článek toto sice nevyvrací, zároveň to ale ani neobjasňuje,

a při formulaci „Závist' byla odpovědí v téměř 30 procentech případů, následovaná 20 procenty těch, které mrzel ‚nedostatek ohlasů' na jejich vlastní příspěvky“ může čtenář snadno nabýt dojmu, že ze 100 % osob 30 % závidí, jiných 20 % mrzí nedostatek ohlasů a zbylých 50 % spadá do jiných kategorií.

Nepatřičné je též tvrzení, jež se (možná pro větší atraktivitu článku) můžeme dovědět již v titulku: podle studie Facebook způsobuje depresi. Ve studii však tato kauzalita uvedena není. V úvodu práce je teorie podepřena pěti výzkumy, které poukázaly na spojení „přijímání“ sociálních informací na Facebooku a nežádoucích výstupů jako je žárlivost, zvýšení společenského napětí, sociální přetížení, a dokonce deprese (Krasnova a kol., 2013). Podobně je dále deprese zmíněna např. v souvislosti se závidí na sociálních sítích, opět jsou citovány starší výzkumy. Bylo by žádoucí použít sekundární citace a nenadsazovat závěry.

V neposlední řadě jsou v článku propojovány části studie, které k sobě nepatří, např. pod společenské interakce z ot. 3 ve studii 1 je zahrnováno závidění narozeninových přání, které je pouze jako citace zmíněno ve studii 2, aby tak podpořilo jednu z hypotéz.

Zdroje

Krasnova, H., Wenninger, H., Widjaja, T., & Bruxmann, P. (2013). Envy on Facebook: A hidden threat to users' life satisfaction? Presented at the 11th international conference on Wirtschaftsinformatik. Leipzig, Germany.

Studie: Facebook způsobuje depresi a izolaci. (2013). *Studie: Facebook způsobuje depresi a izolaci* [Online]. In ČT24. Retrieved from <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media/1119624-studie-facebook-zpusobuje-depresi-a-izolaci>

V metodologii by možná šlo o akceptovatelnou úvahu, ale co se týká obsahu úvodního kurzu do statistiky, nevidím zde žádné jeho stopy. Nejblíže žádoucímu obsahu je odstavec o vnímání vzájemně vylučných nebo překrývajících se kategorií. Na něm byste mohla postavit opravu. Práci nepřijímám.

SJ